

7. Плескач В. Кальки в українській технічній термінології / В. Плескач // Вісн. Львів. нац. ун-ту. Проблеми української термінології. – Львів : Львів.а політехніка, 2002. – № 453. – С. 183–184.
8. Стрелковский С. М. Научно-технический перевод / С. М. Стрелковский, Л. К. Латышев. – М. : Просвещение, 1980. – 175 с.
9. Sager J. C. Die Übersetzung im Kommunikationsprozess: der Übersetzer in der Industrie. In: Snell-Hornby M. (Hrsg.) Übersetzungswissenschaft – eine Neuorientierung: zur Integrierung von Theorie und Praxis / J. C. Sager. – Tübingen, 1986. – S. 330–347.

Петренко Оксана. Особенности перевода текстов научно-технического стиля. В статье сделана попытка рассмотреть основные особенности перевода научно-технических текстов, в частности немецкоязычных, поскольку этот вид деятельности становится все более актуальным в связи с ускорением научно-технического прогресса в современном мире. Освещены языковые особенности немецкой научно-технической литературы, которые существенно влияют на специфику её перевода на украинский язык. Проанализированы лингвистические черты научно-технической литературы, характерные языковые конструкции и способы их перевода; рассмотрены основные трудности, этапы и виды перевода научно-технических текстов, обращая внимание на лексико-грамматический, морфологический и синтаксические уровни. Даны практические рекомендации переводчикам научно-технической литературы по образованию и применению профессиональной терминологии. Внимание фокусируется на различиях структур немецкого и украинского языков, особенностях их передачи в коррелирующих системах.

Ключевые слова: перевод, научно-технический текст, стиль, термин, переводческие трудности, буквальное и терминологическое значение.

Petrenko Oksana. Peculiarities of Translation of the Scientific and Technical Style. The article presents an attempt to consider the main peculiarities of translation scientific and technical texts, in particular German, as this kind of activity is becoming more and more actual due to the acceleration of scientific and technical progress in the modern world. Some language features of German scientific and technical literature are traced which influence mainly the specific character of its rendering into Ukrainian. It analyses the linguistic features of scientific and technical literature, the peculiar language constructions and the ways of their translation; it discusses the main difficulties of translation, stages and types of translation of scientific and technical texts, paying attention to the lexico-grammatical, morphological and syntactical levels. Practical recommendations to translators on scientific and technical literature translation in the formation and application of the professional terminology are given. The main issues are related to the difference in structures of the German and the Ukrainian languages and ways of rendering in correlating systems.

Key words: translation, scientific and technical text, style, term, difficulties of translation, literal and terminological meaning.

Стаття надійшла до редколегії
13.04.2015 р.

УДК 811.111'373.46-13:502.1

Мар'яна Саламаха

Методи дослідження англомовного терміна охорони довкілля

У статті здійснено огляд основних лінгвістичних методів, застосованих у процесі дослідження терміна охорони довкілля: метод аналізу словникових дефініцій, метод суцільної вибірки, словотвірний, трансформаційний, дистрибутивний тощо.

Основним із структурних методів, що широко використовується у дослідженні, наприклад, для встановлення інваріантних та диференційних ознак є компонентний аналіз. Метод компонентного аналізу базується на гіпотезі, що значення кожної одиниці мови складається із набору семантичних компонентів і що словниковий склад може бути описаний за допомогою обмеженої і порівняно невеликої кількості семантичних ознак. Тому основну увагу зосереджено на компонентному аналізі. В основі між семантичним інваріантом та його змінними компонентами лежить процес мовного узагальнення та мовленнєвої диференціації, і саме внаслідок взаємодії цих двох планів відбувається семантична варіативність слова чи зміна його значення. Виявлення

семантичного інваріанта та використання компонентного аналізу наочно показано на прикладі терміна охорони довкілля «emission».

Ключові слова: метод дослідження, метод суцільної вибірки, словотвірний, трансформаційний, дистрибутивний та структурний аналізи, компонентний аналіз, сема, семантичний інваріант.

Постановка наукової проблеми та її значення. Методологія дослідження термінології охорони довкілля включає загальнофілософську, загальнонаукову та конкретнонаукову, тобто у нашому випадку лінгвістичну методологію. Загальнонаукова методологія ґрунтується на таких підходах як термінологічний, хронологічний, системний, структурно-функціональний та ін. До загальнонаукових методів відносимо такі, які можуть використовуватися у процесі теоретичного та емпіричного дослідження. Загальнонауковими методами є аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання, спостереження, опис, порівняння, узагальнення, класифікація та ін.

Лінгвістична методологія, яка перебуває у тісному зв'язку із загальнонауковою, проявляє себе у використанні спеціальних лінгвістичних методів дослідження, які розглянемо нижче.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Методологічні принципи дослідження терміна викладені у працях Б. М. Головіна, Т. Р. Кияка, Н. І. Овчаренко, А. В. Суперанської, Д. С. Лотте, О. О. Реформатського, О. В. Вакуленко, К. Я. Авербуха та ін. Усі вони погоджуються щодо використання основних методів дослідження терміна. Методом вчені називають спосіб організації теоретичного та практичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями розвитку об'єкта.

Мета і завдання статті. Мета статті – описати лінгвістичні методи, що застосовуються під час дослідження терміна та терміносистеми охорони довкілля. Мета охоплює виконання таких завдань: визначити та проаналізувати основні лінгвістичні методи дослідження, детальніше розглянути компонентний аналіз, визначити його основні поняття, показати приклади застосування компонентного аналізу та виокремлення семантичного інваріанта.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Комплексне дослідження терміносистеми охорони довкілля здійснювалося поетапно. На першому етапі відібрано фактологічний матеріал. На другому етапі здійснено аналіз структури та семантики терміна, з'ясовано парадигматичні відношення досліджуваних термінів та їх функціональні особливості. Кожен етап супроводжувався застосуванням відповідної методології.

У ході дослідження термінології охорони довкілля застосовано такі методи аналізу: 1) метод суцільної вибірки – для вибірки фактологічної бази дослідження; 2) статистичний метод кількісних та процентних характеристик; 3) метод аналізу словникових дефініцій – тезаурусний; 4) словотвірний; 5) трансформаційний; 6) структурний аналіз; 7) компонентний аналіз; 8) метод семантичних опозицій.

Метод суцільної вибірки. Ми уклали глосарій термінів охорони довкілля, що стали фактичним матеріалом нашого дослідження, у якому терміни відібрані методом суцільної вибірки із тлумачних та термінологічних словників (і одномовних, і двомовних), а також із текстів на фахову тематику, ґрунтуючись на логічному підході. Вибірка відбувалася таким чином. Спочатку розглядалися та вивчалися словникові статті та різні значення певного слова (йдеться про полісемічні слова) у кількох словниках. Якщо в одному із запропонованих визначень були наявні семантичні компоненти, пов'язані з екологією, екологічними проблемами, екологічними катастрофами, природоохороною діяльністю та охороною навколишнього середовища, ми відносили таке значення слова до термінологічного і, відповідно, це слово зараховували до термінів охорони довкілля. Отже, «в основу відбору термінологічної лексики були покладені такі принципи: тематичний відбір, сполучуваність терміна, врахування особливостей семантичних структур іноземної та рідної мов, стилістична нейтральність терміна та його частотні характеристики» [9, с. 79].

Статистичний метод визначає наявність тої чи іншої мовної реалії відносно її достовірності. Отримані висновки щодо аналізу термінології охорони довкілля підтримувалися та підкріплювалися статистичними даними й кількісними підрахунками. Отже, статистичний метод допоміг визначити *що саме та у якій кількості* є звичним для досліджуваної термінології, при цьому фіксуючи практику вживання певної мовної одиниці.

Словотвірний аналіз уможлиблює з'ясування формальних та семантичних кореляцій між твірними та похідними одиницями. Визначення механізмів утворення термінологічних одиниць охорони довкілля, виявлення моделей та словотвірних елементів їх формування здійснювалося із залученням

словотвірного аналізу. Так, визначено, що найхарактернішими моделями похідного терміна-іменника охорони довкілля є морфемна модель *Rs* (*R* – коренева основа, *s* – суфікс): *fertility*, *humidity*, *salinity* та модель *pRs* (*p* – префікс): *deforestation*, *dewatering*, *replanting*, *reprocessing*. За допомогою словотвірного аналізу виявлено продуктивні суфікси (*-ion*, *-tion*, *-ance*, *-ence*, *-ness*, *-ty*) та префікси (*de-*, *pre-*, *re-*, *sub-*) терміна охорони довкілля.

Ми також застосували елементи *трансформаційного аналізу* – експериментальний прийом визначення синтаксичних та семантичних подібностей і відмінностей між мовними об'єктами через подібності й відмінності в наборах їх трансформацій [3]. Аналіз застосовується для дослідження семантики синтаксичних одиниць та їх компонентів.

Суть цього аналізу полягає в тому, що в основі класифікації мовних структур лежить їх еквівалентність іншим за будовою структурам, тобто можливість однієї структури перетворюватися на іншу. Так, термінологія охорони довкілля містить поодинокі випадки термінологічних словосполучень, у яких розміщення компонентів змінюється, але значення усього словосполучення залишається незмінним. Наприклад, *waste water recycling = recycling of waste water* (*рециркуляція стічних вод*), *active decomposition zone = zone of active decomposition* (*зона активного розкладу (органічних сполук)*). Таким чином, такі зміни розміщення компонентів зберігають незмінним лексичний склад ядерного словосполучення та синтаксичні відносини між лексемами. Проте будь-яка зміна розміщення компонентів у більшості випадків призводить до зміни значення усього словосполучення.

Для уточнення дефініцій термінів з метою їх упорядкування застосовано *метод аналізу словникових дефініцій*, або тезаурусний аналіз, за допомогою якого через словникові дефініції термінів здійснено інтерпретацію змісту термінологічних одиниць. Метод аналізу словникових дефініцій супроводжується компонентним аналізом.

Для вивчення формальної та змістової структур терміна охорони довкілля використовуємо *структурний аналіз*, а саме такі його методи, як *компонентний аналіз* та *дистрибутивний аналіз* – методика дослідження мови на основі оточення (дистрибуції, розподілу) окремих одиниць у тексті [6, с. 373], за допомогою якого вивчається сполучуваність термінів та його лексико-семантичних відношень – синонімії, полісемії, омонімії тощо. Пропонуємо дослідити згадані вище методи-складники структурного аналізу докладніше.

Послідовні етапи *дистрибутивного аналізу* включають: 1) сегментацію тексту (мовленнєвого потоку) на одиниці певного рівня (морфи, слова тощо); 2) ідентифікацію виділених одиниць, тобто об'єднання їх у певні класи (морфеми, лексеми тощо); 3) виявлення відношень між виділеними класами [5].

Так, наприклад, за допомогою дистрибутивного аналізу визначено, що слово *warming* сполучається зі словом *global* (*global warming*), а не *world*, або ж коли говоримо про забруднення повітря найчастіше слово *air* сполучається із *pollution*, а не зі словом *contamination* і т. п.

В основі *компонентного аналізу* лежить припущення, що значення слова складається із семантичних компонентів. Отже, основними ознаками, що формують значення, є елементарні одиниці на семантичному рівні. За допомогою компонентного аналізу можна виокремити найменші неподільні одиниці або мінімальні компоненти [12, с. 92].

Оскільки семантичні зв'язки зумовлені відношеннями між компонентами значення терміноодиниць, то для порівняння компонентів значення кількох термінологічних одиниць виконуємо компонентний аналіз цих одиниць, який виявляє спільні та близькі за змістом семи в одиницях мови. Компонентний аналіз уперше з'явився в антропологічній лінгвістиці як засіб вивчення відносин між термінами спорідненості, але з тих пір він довів свою користь у багатьох сферах значення [13, с. 98].

В основі розкладення смислу на простіші елементи перебуває низка елементарних його компонентів, які далі не розкладаються. Такі мінімальні елементарні смисли називаємо семантичними множниками, або семами [10].

У свою чергу, мінімальні компоненти – семи – формують складніші утворення – *семемі*, котрі розуміємо як семантичні одиниці, що відображають певну ознаку позначуваного предмета чи поняття. Іншими словами, сема є найменшою одиницею плану змісту.

В. В. Левицький розрізняє такі способи здійснення компонентного аналізу: 1) логічні; 2) лексикографічні та 3) психолінгвістичні [8, с. 118–120]. Найширше у дослідженні використовується лексикографічний спосіб (інтуїтивний аналіз словникових дефініцій, детально описаний І. В. Арнольд [4], у якому семантичні компоненти виокремлюються найефективніше. Компоненти дефініцій трансфор-

муємо та групуємо певним чином, створюючи на цій основі певний список компонентів. Цей спосіб є найпростішою та найбільш ефективною методикою компонентного аналізу.

Часто виявлення смислових компонентів значення терміна відбувається інтуїтивно, коли для виокремлення сем користуємося тлумачними словниками та термінологічними словниками. Основним матеріалом, що потребував детального аналізу, були лексикографічні описи статей. Тому розгорнуті аналітичні визначення (дефініції) термінів лягли в основу виокремлення сем.

У своїх відношеннях семи проявляють ієрархічний характер. Усі семантичні елементи у слові не є однаково важливими. Один (або кілька) з них є домінуючим семантичним елементом, організовуючи навколо себе всі інші, які можуть бути більш або менш важливі для значення лексеми [14, с. 108]. Отже, різні компоненти у структурі терміна є неоднаковими за своїм значенням. Одні з них більш суттєві, інші – другорядні. Цим і визначається їх ієрархія у структурі кожного терміна і їх відношення одне до одного. Домінуючу позицію у семній ієрархії терміна посідає родова сема, а видові розпізнавальні семи розміщуються на периферії.

Так, у структурі семми розрізняємо різні види сем – загальні та всі інші, що їм підпорядковані. Найбільш загальні семи називаємо *класемами* (семи граматичного характеру), вони відповідають значенням частин мови: предметності, ознаки, кількості, дії та ін. Конкретнішими є власне лексичні семи, серед яких також виокремлюємо головні (домінуючі) та залежні (підпорядковані). Головні, тобто категоріальнолексичні семи, їх ще називають *архісемами*, найважливіші в організації лексичного значення слова й утворюють вузлові пункти у класифікації слів. Архісема – це сема, спільна для певного лексико-семантичного поля чи тематичної групи [6, с. 387].

Усі інші семи підпорядковуються архісемам, уточнюють їх та конкретизують. Такі уточнювальні та конкретизуючі семи називаємо диференційними. *Диференційні семи* – це «ознаки, за якими протиставляються слова, згруповані за однією архісемою, і за якими можна відрізнити одну семему від іншої». Диференційні семи перебувають з архісемою у родо-видових відношеннях. Архісема – це загальна (*інтегральна*) для певної групи слів сема родового значення, а диференційні семи – семи видового значення.

Отже, семи у складі семми ієрархічно впорядковані та перебувають у структурних відношеннях, визначаючи категорію слова, родові та видові ознаки об'єкта, його головні та другорядні ознаки.

Компонентний аналіз допомагає виокремити інваріантне значення терміна.

У процесі дослідження семантики терміна охорони довкілля важливим є виокремлення та опис його *семантичного інваріанта*. За допомогою інваріанта відбувається однозначне розуміння кожного нового смислу слова. Під інваріантом розуміємо одиницю системи мови, а варіанти – це його синтагматичні реалізації. До складу семантичного інваріанта входять неподільні одиниці змісту – семи. За Дж. Лайонзом, слово має головне значення, від якого утворюються інші, і ми можемо розпізнати або уявити собі певні зв'язки між кожним із цих значень [7].

В. М. Солнцев розглядає інваріант як «те загальне, що об'єктивно існує у класі відносно однорідних предметів та явищ, як ідеальний об'єкт, який можна використати для вивчення загальних властивостей цього ряду предметів і будь-якого предмета, який входить у цей ряд» [10, с. 214–215]. К. А. Аллендорф вважає, що інваріант – це абстрактна одиниця мови, якій властива сукупність характерних рис та основних ознак усіх конкретних реалізацій, що вважають її варіантами [2, с. 83].

Проаналізуємо опис терміна охорони довкілля *emission* у лексикографічних джерелах. Словники подають це слово як полісемічне і кількість значень варіює від двох до шести. Так, одне лексикографічне джерело Collins English Dictionary [17] описує слово *emission* так:

1) the act of emitting and sending out forth; 2) energy, in the form of heat, light, radio waves, etc. emitted from a source; the sending out of light, heat, gas etc; 3) an amount of gas or other substance that a machine or factory produces and sends into the air; 4) a measure of the number of electrons emitted by a cathode or electron gun; 5) any bodily discharge, especially an involuntary release of semen during sleep; 6) an issue as of currency.

Наведену вище словникову статтю називаємо семантемою, а її окремі значення є семемами. Так, слово *emission* має шість значень. Кілька із них є термінологічними і функціонують не тільки в охороні довкілля, а й у фізиці, електроніці, медицині тощо. Усі смисли мають спільний інваріант, що складається з кількох основних інтегральних сем. Використовуючи структурно-семантичний аналіз та метод семантичних опозицій методики «значення – смисл» С. Е. Гурського, виокремлюємо таку

сукупність базових сем у терміні *emission*: 1) процес руху (на відміну від статички); 2) напрям руху – вперед (односторонній) (напрямок процесу); 3) рух ізсередини назовні. Таким чином, три семи, на нашу думку, формують інваріант і дають змогу семантично пояснити всю сукупність смислів терміна *emission*.

На нашу думку, усі смисли терміна виявляють безпосередній інваріантний зв'язок між собою. Смісл терміна в інших галузях і в охороні довкілля походить від наведених вище смислів. Усі разом вони породжують «переносні» смисли – «руху газів, тепла, електронів, валюти» та «місця, з якого цей рух відбувається».

Отже, семантичний аналіз дає змогу виявити спільний семантичний інваріантний компонент, який складається із сукупності основних, «базових» сем слова-терміна. Інваріант – це та неподільна основа, яка дає змогу терміну сформуватися, переходити із однієї терміносистеми в іншу та існувати в різних терміносистемах [1, с. 90].

Проаналізуємо дефініцію терміна *emission* за допомогою *компонентного аналізу*. Наведемо дефініції зазначеного терміна із п'яти словників. «Dictionary of Environmental Science» (1) подає таке визначення: *a natural or anthropogenic discharge of particulate, gaseous, or soluble waste material or pollution into the air (природні або антропогенні викиди частинок, газоподібних, розчинних відходів або забруднення у повітря)* [19, с. 133]. В іншому словнику (2) знаходимо більш розширену дефініцію: *a discharge of gaseous, particulate, or soluble waste material or other pollutants into air or water. Vehicle exhaust gases are an example (скидання газоподібних, твердих частинок, або розчинних відходів чи інших забруднювальних речовин у повітря або воду. Вихлопні гази транспортного засобу є прикладом)* [15, с. 82]. Третій словник (3) пропонує таке: *gas-borne particles or pollutants released into the atmosphere (газові частинки або забруднювальні речовини, що викидаються в атмосферу)* [20, с. 93]. Два значення зазначені у словнику «Dictionary of Environment and Ecology» (4): *1) the sending out of matter, energy or signals; 2) a substance discharged into the air by an internal combustion engine or other device; 1) викид матерії, енергії або сигналів; 2) речовина, що скидається в повітря двигуном внутрішнього згоряння або іншим пристроєм* [16, с. 71]. Подаємо також значення нефахового тлумачного словника (5): *an amount of gas or other substances that a machine or factory produces and sends into the air (кількість газу або інших речовин, що машина або фабрика виробляє і викидає в повітря)* [18, с. 445].

В охороні довкілля сема «рух чогось» має на увазі викид газоподібних частинок. Проте розклад на семи дефініції із четвертого словника згадує не тільки сему «рух (викид) газоподібних частинок», а також додає сему «рух енергії, сигналів» тощо. Перші три словники подають сему «рух (викид) забруднювальних речовин» (наприклад, на відміну від очисних), що свідчить про негативне сприйняття цього терміна. Зазначимо, що тільки в першому словнику знаходимо семи, які зазначають поділ викидів на природні та антропогенні, тобто семи «викид, спричинений природою» немає в інших визначеннях. Сема «джерело руху (викиду)» наявна у визначеннях двох останніх словників. Так, четвертий словник подає сему «двигун внутрішнього згоряння або інший пристрій» як джерело викиду. І тільки в нефаховому словнику з'являється сема «завод, фабрика, машини» як джерело викиду. Отже, сема спільного інваріанта «рух ізсередини чогось» поділяє це «щось» на завод, фабрику, двигун внутрішнього згоряння тощо. Крім того, сема «рух (викиду) назовні», тобто сема, що позначає, куди саме відбувається викид, є спільною для усіх значень і позначає повітря чи атмосферу. І тільки визначення із другого словника містить додаткову сему «вода» на позначення «куди саме відбувається викид». Можемо також говорити про потенційні семи (смисли), такі як: швидкість викидів, колір викидів, форма викидів (стовпом, грибом, колами) тощо.

Так, визначення терміна *emission*, крім інваріанта, може містити ще такі семи: газоподібна частинка, тверда частинка, розчинна частинка, забруднювальна речовина (на позначення – рух «чого саме»); завод, фабрика, транспортний засіб (на позначення «звідки саме відбувається цей односторонній рух»); повітря (на позначення «куди саме відбувається односторонній рух»).

Беручи до уваги викладене вище, пропонуємо свою «ідеальну» дефініцію терміна *emission*, що функціонує в охороні довкілля і містить виокремлені семи: *an amount of gas or other pollutants discharged/sent from factory or vehicles into the atmosphere (кількість газу або інших забруднювальних речовин, що викидаються із заводу або транспортних засобів в атмосферу)*.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, наведені вище методи допомагають у процесі дослідженні терміна охорони довкілля. Компонентний аналіз застосовано для визначення й опису семантичної структури відібраних для дослідження термінологічних одиниць та їх парадигматичних відношень.

З огляду на це, можемо відзначити, що виокремлення спільного інваріантного компонента в семантичній структурі терміна та семантичної структури інваріанта є важливим для вивчення та має перспективу подальшого дослідження.

Джерела та література

1. Алієва О. Семантичний інваріант як компонент термінотворення / О. Алієва // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. : Іноземні мови. – 2010. – Вип. 17. – С. 88–93.
2. Аллендорф К. А. Проблема слова и его значение в советском и зарубежном языкознании / К. А. Аллендорф // Лингвистика и методика в высшей школе. – М. : [б. и.], 1977. – Вып. 7. – 173 с.
3. Апресян Ю. Д. Трансформационный метод / Ю. Д. Апресян // Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. В. Н. Ярцевой. – М. : Советская энциклопедия, 1990.
4. Арнольд И. В. Семантическая структура слова в современном английском языке и методика её исследования: на материале имени существительного : монография / И. В. Арнольд. – Л. : Просвещение, 1966. – 191 с.
5. Загорійчук А. Методи лінгвістичних досліджень [Електронний ресурс] / А. Загорійчук, О. Орловська. – Режим доступу : <http://intkonf.org/zagoriychuk-a-kpn-orlovska-ov-metodi-lingvistichnih-doslidzhen/>
6. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 1999. – 288 с.
7. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика / Дж. Лайонз. – М. : [б. и.], 2000. – 540 с.
8. Левицький В. В. Семасіологія / В. В. Левицький. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 512 с.
9. Полукетова А. Ю. Теоретичні засади укладання навчального словника-мінімуму лінгвістичної термінології / А. Ю. Полукетова // Наукові праці [Чорноморського державного університету ім. П. Могили]. Сер. : Філологія. Мовознавство. – 2012. – Вип. 183, Т. 195. – С. 76–80.
10. Солнцев В. М. Язык как системно-структурное образование / В. М. Солнцев. – 2-е изд. – М. : Наука, 1977. – 341 с.
11. Трубецкой Н. С. Основы фонологии / Н. С. Трубецкой. – М. : Аспект-Пресс, 2000. – 352 с.
12. Aitchison J. Linguistics / Jean Aitchison. – London : Hodder & Stoughton, Ltd., 2003.
13. Leech G. Semantics / Geoffrey Leech. – Harmondsworth : Penguin Ltd, 1977. – 380 p.
14. Lyons J. Linguistic semantics: An introduction / John Lyons. – Cambridge, England : Cambridge University Press, 1995.

Лексикографічні джерела

1. Bailey J. The facts on File Dictionary of Ecology and the Environment / Jill Bailey. – 2004. – 248 p.
2. Collin P. H. Dictionary of Environment and Ecology. Bloomsbury / P. H. Collin. – 2004. – 265 p.
3. Collins English Dictionary. Complete and Unabridged. Harper Collins Publishers [Electronic resource]. – 2003. – Mode of access : <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>
4. Longman Dictionary of Contemporary English. = Harlow : Longman Group Lt., 1995. – 1668 p.
5. McGraw-Hill. Dictionary of Environmental Science. – New York, 2005. – 496 p.
6. Pankratz Th. M. Environmental Engineering Dictionary and Directory / Thomas M. Pankratz. – CRC Press, 2001. – 335 p.

Саламаха Марьяна. Методы исследования англоязычного термина охраны окружающей среды. В статье сделан обзор основных лингвистических методов, применяемых при исследовании термина охраны окружающей среды: метод анализа словарных дефиниций, метод сплошной выборки, словообразовательный, трансформационный, дистрибутивный и т. п. Основным из структурных методов, который широко используется в исследовании, например, для установления инвариантных и дифференциальных признаков, является компонентный анализ. Метод компонентного анализа базируется на гипотезе, что значение каждой единицы языка состоит из набора семантических компонентов и словарный состав может быть описан с помощью ограниченного и сравнительно небольшого количества семантических признаков. Поэтому ключевое внимание сосредоточено на компонентном анализе. В основе между семантическим инвариантом и его сменными компонентами лежит процесс языкового обобщения и речевой дифференциации, и именно в результате взаимодействия этих двух планов происходит семантическая вариативность слова или изменение его значения. Выявление семантического инварианта и использование компонентного анализа наглядно показано на примере термина охраны окружающей среды «emission».

Ключевые слова: метод исследования, метод сплошной выборки, словообразовательный, трансформационный, дистрибутивный и структурный анализ, компонентный анализ, сема, семантический инвариант.

Salamakha Maryana. Research Methods of the Environmental Term. This article provides an overview of basic linguistic methods applied in the research of environmental term: the method of dictionary definitions analysis, method of continuous sampling, word formative, transformational, distributional analysis etc. The basic structural method commonly used in the study, for example, for establishing invariant and differential features, is the componential analysis. The method of componential analysis is based on the hypothesis that the meaning of each linguistic unit consists of a set of semantic components and the vocabulary can be described by using a limited and relatively small number of semantic features. Therefore, main attention is paid to the componential analysis. The basis between the semantic invariant and its variable components lies in the process of speech synthesis and speech differentiation, and as a result of the interaction of these two plans semantic variation of a word or change of its meaning takes place. Identification of semantic invariant and application of componential analysis is clearly illustrated on the example of the environmental term "emission".

Key words: research method, the method of continuous sampling, word formative, transformational, distributional and structural analysis, componential analysis, seme, semantic invariant.

Стаття надійшла до редколегії
30.03.2015 р.

УДК 811.112.2.373.01

Svitlana Vovchanska

Cohesion potential of the German professional marketing language

The article presents the study of cohesive potential of the terminological lexis in texts of marketing. The research of the marketing discourse as the form of interaction of the participants of economic activity results in presentation of the cohesive means of the terminological lexis. The functioning of terminological lexis is determined by choice of the cohesive means for appropriate representation of formal semantic integrity. The analysis of a problem showed that for achievement of the formulated purpose it is necessary to solve such problems: 1) to research characteristic features of categorical connectedness as notional-semantic factor of the organization of different genres notional-systemic structure; 2) to trace and classify facilities of realization of categorical connectedness. The lingvopragmatic principles of functioning of terminological lexicon are predetermined by genre features of texts, communicative setting, ways of information transfer, social-discursive orientation, and individual author's intensions. At that cohesive strategies of formation of different genre economic texts lean on systematic competent complex of its actualisators which use is possible only in defined constellations depending on genre relevant conditions.

Key words: cohesion potential, professional language, means, term, marketing, terminological system.

Raising of scientific problem and its value. Many researchers were engaged in a problem of scientific research of the text which is based on semantic integrity of connected sentences. But text connectedness problems (coherence and cohesion) that create integrity, in linguistics have no well-defined decision today. Therefore **the purpose of article** is carrying out the complex analysis of cohesive structures on the example of professional texts of marketing. The research problem consists in the necessity of checking of a hypothesis of dependence of frequency of the use of cohesive facilities of different kinds of different types for genre of economic (in particular, marketing) texts.

Statement of the main material and justification of the received results of research. On the basis of text linguistic is the discursive analysis of the text, in other words the union of text together. The discursive analysis is engaged in study of any coherent segment of language in a context. Grammatical means (substitution, ellipsis, parcelling) and also lexical (repetition, synonyms, antonyms) are considered as cohesive elements that connect the text. Coherence (integrity) and cohesion are characteristic features of any text. Coherence – is global intentional connectivity which provides unity of the text as whole, that is its internal integrity. It is understood by us as unity of a subject (topic) of discourse which is defined by a producer (author) on initial stage of his development: there is an establishment of relevant quantitative relations between structures of knowledge, the coherent model of a situation is represented. In such way coherence includes semantic-